ЛЕКЦІЯ 2

2.1. Структури даних

Означення. Опис складних об'єктів засобами більш простих типів даних, які безпосередньо представляються у машині, називається *структурами даних*.

Означення. *Списком* (довжини n) називається впорядкована послідовність елементів a_1, a_2, ..., a_n. Список розміру 0 називається *порожнім*.

Означення. Список можна реалізувати або за допомогою масиву або за допомогою зв'язування його елементів вказівниками (*зв'язаний список*). У зв'язаному списку елементи лінійно впорядковані, їх порядок визначається вказівниками, що входять у склад елементів списку.

Означення. Елемент *двостороннього зв'язаного списку* містить три поля: ключ та два вказівника – наступний та попередній. В *односторонньому зв'язаному списку* відсутнє поле 'попередній'. У *впорядкованому списку* елементи розташовані в порядку зростання ключів на відміну від *невпорядкованого списку*.

Означення.*Стеки* та *черги* – це динамічні множини (або спеціальні типи списків), в яких елемент що додається, визначається структурою множини. Стек працює за принципом "останній прийшов – перший пішов (LIFO)", а черга – за принципом "перший прийшов – перший пішов (FIFO)".

Приклади структур даних.

Нехай S - деяка множина, представлена структурою даних, і нехай u - довільний елемент деякої множини, підмножиною якого S. Наведемо основні операції, які зустрічаються при роботі із множинами:

1. ПРИНАЛЕЖНІСТЬ (u,S). Вірно, що $u \in S$?(Відповідь типу ДА/НІ).
2. ВСТАВИТИ (u,S).Включить u у S.
3. ВИЛУЧИТИ (u,S). Вилучити u із S.

   Припустимо, що { S_1 , S_2 ,..., S_k }- набір множин (які попарно не перетинаються). На цьому наборі корисні такі операції:
4. ЗНАЙТИ (u). Знайти таке j, що $u \in S_j$.
5. ОБ'ЄДНАТИ (S_i ,S_j; S_k). Сформувати об'єднання S_i і S_j і назвати його S_k.

   Якщо універсальна множина повністю упорядкована, то дуже важливі такі операції:
6. *MIN(S).* Знайти найменший елемент S.
7. РОЗЧЕПИТИ (u,S). Розділити S на $\{S_1, S_2\}$ такі ,що $S_1=\{v: v \in S$ і $v \le u\}$, а $S_2 = S\text{-}S_1$.
8. ЗЧЕПИТИ (S_1 ,S_2). Припустимо, що для будь-яких $u' \in S_1$ і $u'' \in S_2$ маємо $u' \le u''$; необхідно сформувати множину $S = S_1 \cup S_2$.

Структури даних	Допустимі операції
Словник	НАЛЕЖНІСТЬ, ВСТАВИТИ, ВИЛУЧИТИ
Пріоритетна черга	*MIN*, ВСТАВИТИ, ВИЛУЧИТИ
Зчеплена черга	ВСТАВИТИ, ВИЛУЧИТИ, РОЗЧЕПИТИ, ЗЧЕПИТИ

2.2. Дерево відрізків.

Означення..*Дерево відрізків* - це структура даних, створена для роботи з такими інтервалами на числовій осі, кінці яких належать *фіксованій* множині із N абсцис (ці абсциси можна нормалізувати, заміняючи кожну із них її порядковим номером при обході їх зліва на право). Можна вважати ці абсциси цілими числами на інтервалі [1,N].

Дерево відрізків - це двійкове дерево з коренем. Для заданих цілих чисел l і r таких, що $l< r$, дерево відрізків T(l,r) будується рекурсивно таким чином :

Складається із кореня v *з параметрами* $B[v]=l$ та $E[v]=r$; (B – Begin, E - End)

1. Якщо $r-l>1$, то воно складається із лівого піддерева $T(l,\lfloor (B[v]+E[v])/2 \rfloor)$ та правого піддерева $T(\lfloor (B[v]+E[v])/2 \rfloor ,r)$. (Корені піддерев природно позначити через ЛСИН[v] та ПСИН[v] відповідно).
2. Параметри $B[v]$ та $E[v]$ позначають інтервал $[B[v], E[v]] \subseteq [l, r]$, зв'язаний з вузлом v.

Інтервали, що належать множині {[B[v], E[v]]: v - вузол T(l, r)}, називаються *стандартними інтервалами* дерева T(l, r). Стандартні інтервали, які належать листам T(l, r), називаються *елементарними інтервалами*.T(l, r) збалансоване і має глибину $\lceil \log_2(r - l) \rceil$.

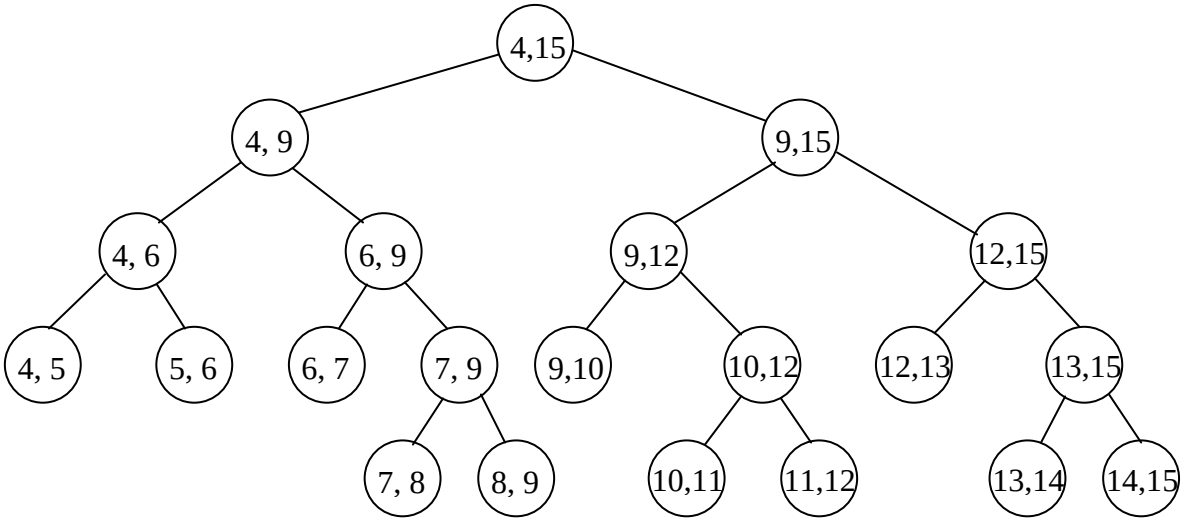

Мал.. 1.1. Дерево відрізків T(4, 15)

Алгоритм вставки інтервалу [b,e]

Фрагментація інтервалу [*b,e*] повністю визначається операцією, яка вставляє [*b,e*] в дерево відрізків *T*, і зверненням ВСТАВИТЬ (*b,e;* корінь (*T*)) до наступної процедури:

Procedure ВСТАВИТЬ (b, e; v)

begin if (b ≤ B[v]) **and** (E[v] ≤ e) **then** призначить [b, e] вузлу v

else begin if (b < ⌊(B[v]+E[v])/2⌋) **then**

ВСТАВИТЬ (b, e; ЛСИН[v]);

if (⌊(B[v] + E[v])/2⌋ < e) **then**

ВСТАВИТЬ (b, e; ПСИН [v])

end

end

Дія ВСТАВИТЬ (b, e; корінь (*T*)) відповідає "маршруту" в *T* , який має загальну структуру (мал.1.2):

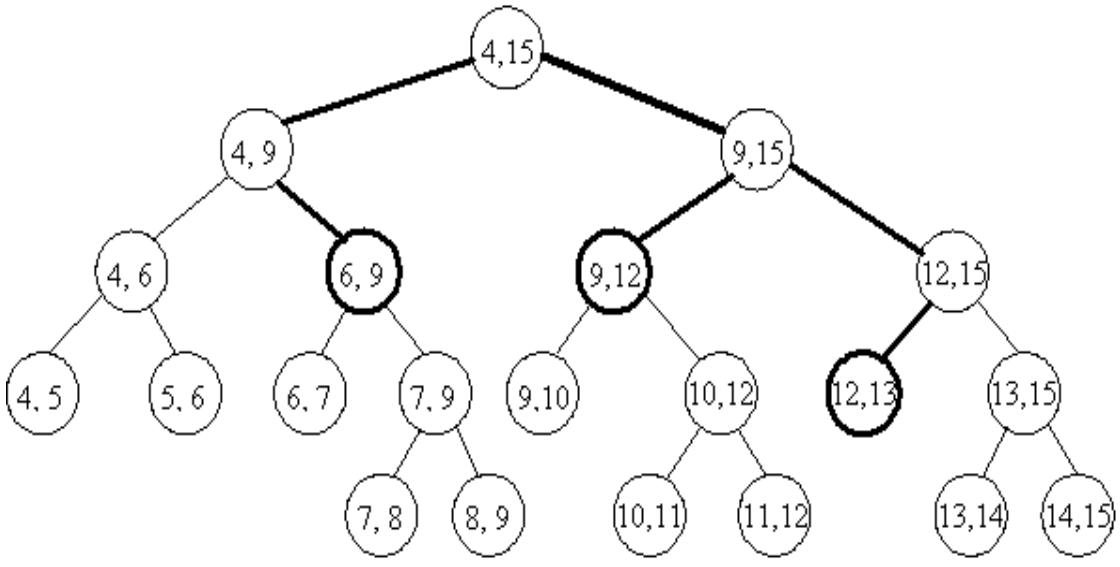

Мал. 1.2. Вставка інтервала [6, 13] в T(4, 15). Вузли віднесення виділені жирним.

1) початковий шлях $\boldsymbol{P}_{\text{поч.}}$ від кореня до вузла v*, який наз. *розгалуженням*, із якого виходять два шляхи - $\boldsymbol{P}_{\text{л}}$ і $\boldsymbol{P}_{\text{П}}$.

2) інтервал, що вставляється відноситься або повністю до розгалуження, або до усіх правих синів шляху $\boldsymbol{P}_{\text{л}}$ та $\boldsymbol{P}_{\text{П}}$; при цьому визначається фрагментація [*b,e*] (*вузли віднесення)*.

Procedure ВИЛУЧИТЬ (b, e; v)

begin if (b ≤ B[v]) **and** (E[v] ≤ e) **then** C[v]:=C[v]-1.

else begin if (b < ⌊(B[v]+E[v])/2⌋) **then**

ВИЛУЧИТЬ (b, e; ЛСИН[v]);

if (⌊(B[v] + E[v])/2⌋ < e) **then**

ВИЛУЧИТЬ (b, e; ПСИН [v])

end

end

2.3. Реберний список з подвійними зв'язками (РСПЗ) .

Нехай V = {v_1, v_2, …, v_N}, а E = {e_1, e_2,…,e_M }. Головна компонента РСПЗ для планарного графа (V, E) це *реберний вузол* , який містить чотири інформаційні поля (V1, V2, F1, F2) і два поля вказівників (P1 і P2):

Поле V1 - містить початок ребра, поле V2- містить його кінець; так ребро отримує умовну орієнтацію.

Поля F1 і F2 містять імена граней, які лежать відповідно праворуч і ліворуч від ребра, орієнтованого від V1 до V2.

Вказівник P1 (відповідно P2) задає реберний вузол, який містить перше ребро , яке зустрічається слідом за ребром (V1, V2), при повороті від нього проти часової стрілки навколо V1 (відповідно V2) .

Імена граней і вершин можуть бути задані цілими числами. На малюнку 1.3 показано фрагмент РСПЗ.

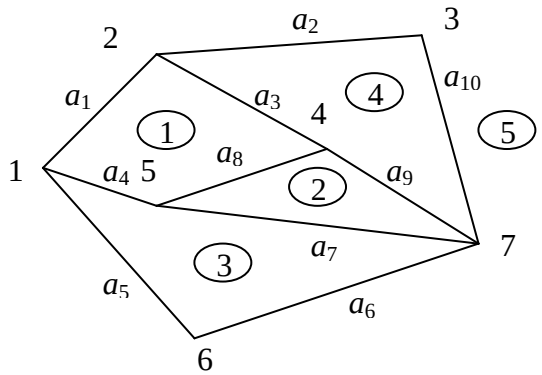

	V_1	V_2	F_1	F_2	P_1	P_2
a_1	1	2	5	1	5	3
a_2	2	3	5	4	1	10
a_3	2	4	4	1	2	8
a_4	1	5	1	3	1	7
a_5	1	6	3	5	4	6
a_6	6	7	3	5	5	10
a_7	5	7	2	3	8	6
a_8	5	4	1	2	4	9
a_9	4	7	4	2	3	7
a_{10}	3	7	5	4	2	9

Мал. 1.3 РСПЗ

Якщо граф має N вершин та F граней, то введемо два масиви HV[1:N] та HF[1:F], які містять номер ребра, що виходить з відповідної вершини (обмежує грань). Процедура ***Fill*** заповнює ці масиви переглядаючи V1 та F1 за час O(N).

```
Fill
for i ← 1 to N do
begin
    if (HV[V1[i]] = 0) then HV[V1[i]] ← i;
    if (HV[V2[i]] = 0) then HV[V2[i]] ← i;
    if (HF[F1[i]] = 0) then HF[F1[i]] ← i;
    if (HF[F2[i]] = 0) then HF[F2[i]] ← i;
end;
```

Після виконання процедури ***Fill*** для наведеного прикладу масиви *HV* та *HF* приймуть наступні значення:

HV = [1,1,2,3,4,5,6];

HF = [1,7,4,2,1].

Процедура **vertex** (*i*) будує послідовність ребер, інцидентних v_i як послідовність адрес, занесених в масив An.

```
Vertex ( j )
i ← 1;
a ← HV[j];
a0 ← a;
An[i] ← a;
i ← i + 1;
if (V1[a] = j) then a ← P1[a]
   else a ← P2[a];
while (a ≠ a0) do
```

```
begin
   An[i] ← a; i ← i + 1;
   if (V1[a] = j) then a ← P1[a]
      else a ← P2[a];
end;
```

Час роботи процедури ***Vertex*** (*j*) пропорційний числу ребер, інцидентних v_j. Аналогічно можна створити процедуру ***Facet*** (*j*), за допомогою якої можна отримати послідовність ребер, які обмежують грань f_j, замінивши в попередній процедурі HV та V1 на HF та F1.

Процедура ***Vertex*** (*j*) перелічує ребра в порядку обходу навколо вершини проти годинникової стрілки, а ***Facet*** (*j*) перелічує їх в порядку обходу за годинниковою стрілкою навколо грані.